

O n t w e r p - Kabinetsreactie op EU Groenboek:

'GREEN PAPER TOWARDS A SECURE, SUSTAINABLE AND COMPETITIVE EUROPEAN ENERGY NETWORK' COM(2008) 782 final/2

- I Inhoud Groenboek**
- II Kabinetsreactie op Groenboek**

I INHOUD GROENBOEK

Het Groenboek maakt onderdeel uit van de tweede strategische herziening van SER II (*Second Strategic Energy Review*) zoals gepresenteerd door de Europese Commissie op 13 november 2008. Het doel van het Groenboek is om het Europees infrastructuurbeleid en het daaruit voortvloeiend Trans-Europese Energie Netwerken programma (TEN-E) te herzien.

Het herziene TEN-E programma moet beter worden afgestemd op de doelen van het Europees energiebeleid: Energieliveringszekerheid, betere diversificatie van energiebronnen, ondersteuning van de doelstellingen van het EU Klimaat- en Energiepakket en het tonen van solidariteit tussen de lidstaten in geval van energiecrises.

De Europese Commissie stelt voor om binnen TEN-E prioriteit toe te kennen aan het volledige energietransmissienet. Dit betreft niet alleen gas, LNG terminals, ondergrondse opslag en elektriciteitsnetwerken maar ook oliepijpleidingen en de infrastructuur met betrekking tot CO₂-afvang en -opslag (CCS) en biogas.

Een ander voorstel betreft de TEN-E planning die meer door de markt zou moeten worden aangestuurd waarbij de EU een faciliterende en bemiddelende rol moet vervullen.

De Europese Commissie beperkt verder het aantal prioriteitsprojecten tot 6 strategische prioriteitsgebieden:

- Een interconnectieplan voor de Baltische regio;
- Een doorgangsroute voor de aanvoer van gas in het zuiden;
- Een effectieve LNG voorziening voor Europa;
- Een energiering in het Middellandse Zeegebied;
- Een adequate Noord-Zuid netwerkverbinding voor gas- en elektriciteit met Midden- en Zuidoost-Europa;
- Noordzee windenergienetwerk.

Deze projecten beperken zich tot grensoverschrijdende projecten waarbij meerdere lidstaten betrokken zijn.

In geval van grootschalige regionale projecten of projecten waar een derde land bij betrokken is, acht de Europese Commissie de benoeming van een Europese coördinator belangrijk die een bemiddelende functie zou vervullen.

Op het gebied van TEN-E budget stelt de Europese Commissie voor om het beschikbare budget verder te verhogen. Voor de huidige periode 2007-2013 is 155 miljoen euro beschikbaar. Dit bedrag is hoger dan in de periode 2000–2006 waar 148 miljoen euro voor beschikbaar was. Vanuit het huidige budget kunnen ca. 300 projecten (veelal haalbaarheidsstudies) worden gefinancierd die voor het fonds in aanmerking komen.

De Europese Commissie overweegt ook de mogelijkheid om het huidige TEN-E instrument te vervangen door een nieuw financieel instrument, het zogenaamde 'EU-instrument voor

energievoorzieningszekerheid en infrastructuur'. Dit instrument moet ervoor zorgen dat de beschikbare financiële instrumenten maximaal worden benut en worden afgestemd op de interne instrumenten zoals de TEN-E middelen. Er moet meer coherentie ontstaan tussen intern en extern financieringsbeleid. Hierbij kan worden gedacht aan de belangrijke rol van de transitlanden en het Europees nabuurschap- en partnerschapinstrument (ENPI).

II KABINETSREACTIE OP GROENBOEK

A) Algemene appreciatie

B) Netwerkbeleid

C) TEN-E

A) Algemene appreciatie

Nederland verwelkomt het Groenboek 'Naar een Europees energienetwerk voor een continue, duurzame en concurrerende energievoorziening' van de Europese Commissie. Nederland onderschrijft, net als de Europese Commissie, het belang van investeringen in infrastructuur ter bevordering van de leveringszekerheid (waaronder energieroute diversificatie), voorzieningszekerheid (energiebronnen diversificatie), verduurzaming van de energiehuishouding en Europese marktintegratie met effectieve prijzen. Op het gebied van energie-infrastructuur kampt de EU met beperkte inter-connecties wat de genoemde doelstellingen in de weg staat.

Nederland deelt de mening van de Europese Commissie dat het TEN-E instrument beter afgestemd moet worden op de nieuwe uitdagingen van het Europees energiebeleid. Zo stelt het behalen van de Europese klimaat- en energiedoelstellingen grote eisen aan de Europese energienetwerk infrastructuur.

Nederland steunt dan ook het voorstel om een aangepast TEN-E programma te integreren in een nieuw EU-instrument voor energievoorzieningszekerheid en infrastructuur met als doelen: de voltooiing van de interne energiemarkt, de ontwikkeling van een netwerk dat het behalen van de '20-20-20'-doelen mogelijk maakt en het garanderen van een continue energievoorziening.

Het uitgangspunt daarbij moet een goed werkende interne energiemarkt zijn. In dat kader onderstreept Nederland nadrukkelijk de doelstellingen van het derde pakket interne energiemarkt. Verdergaande Europese samenwerking en innovatie zijn belangrijk om de vereiste investeringen in netwerken van de grond te krijgen. Daarbij is de ontvlechting van netbeheer en marktactiviteiten van doorslaggevend belang.

Verder zal de focus van een aangepast TEN-E programma moeten blijven liggen op de bestaande kerntaken, te weten het stimuleren van energie infrastructuurprojecten middels haalbaarheidsstudies enerzijds en onderzoek en demonstratieprojecten anderzijds. Daarbij zal een eventuele uitbreiding van de TEN-E begroting binnen de huidige Financiële Perspectieven moeten worden gerealiseerd.

Naast de mogelijkheden die de faciliteiten van EIB en EBRD bieden, vindt Nederland directe Europese financieringssteun niet nodig voor de verwezenlijking van energie-infrastructuurprojecten, aangezien de netwerkbeheerders in beginsel de investeringen terugverdienen middels de tarieven die gelden voor het transport van elektriciteit en gas.

Wel acht Nederland een versterkte aandacht van de EU voor energiediplomatie wenselijk. Verder is ook een betere coördinatie tussen de externe beleidsinstrumenten en TEN-E nodig, met name als het om infrastructuur in transitlanden gaat.

Met betrekking tot prioriteitsprojecten steunt Nederland dat 'LNG' en 'Offshore wind op de Noordzee' als prioriteitsprojecten zijn benoemd. Wel pleit Nederland ervoor dat het NordStream project tot één van de prioriteiten op Europees niveau blijft behoren, omdat het een belangrijke alternatieve gasaanvoerroute biedt die de afhankelijkheid van huidige transitlanden vermindert.

Nederland verwijst in het kader van voorzieningszekerheid en het TEN-E programma tevens graag naar de op 12 januari jongstleden van kracht geworden Europese richtlijn ten aanzien van het '*European Program for Critical Infrastructure Protection*' (EPCIP). Deze richtlijn heeft tot doel Europese vitale infrastructuur te identificeren en de bescherming ervan te verbeteren wat essentieel is voor het waarborgen van energievoorzieningszekerheid van de gehele Europese Unie.

B) Netwerkbeleid

Vraag 1:

Wat zijn naar uw mening de grootste belemmeringen voor de ontwikkeling van een Europees elektriciteits- en gasnetwerk? Hoe kunnen die op nationaal/regionaal niveau worden aangepakt en wanneer moet de EU optreden?

Een belangrijke succesfactor voor het realiseren van een daadwerkelijk Europese competitieve interne energiemarkt is gelegen in het voldoende voorhanden zijn van grensoverschrijdende elektriciteits- en gasinfrastructuur. Om te kunnen investeren in nationale en grensoverschrijdende infrastructuur is een goed voorspelbaar en stabiel investeringsklimaat met een helder reguleringskader nodig.

Als gevolg van verschillen in het reguleringskader in verschillende EU landen zijn er barrières ontstaan enerzijds op het gebied van marktaspecten zoals transportprocedures, contractuele beperkingen, juridische beperkingen en marktkoppeling. Anderzijds gaat het om de barrières op het gebied van leveringszekerheidsaspecten zoals transparantie met betrekking tot noodzaak voor investeringen in nieuwe infrastructuur of samenwerking tussen netwerkbeheerders. Nederland bepleit een grotere rol voor de EU bij het stimuleren van regionale samenwerking tussen de lidstaten en netwerkbeheerders om de genoemde barrières op te heffen. Om investeringen te kunnen doen, moet een meer grensoverschrijdende visie op het regulerings- en investeringskaders worden ontwikkeld.

Verder is een meer geïntegreerde projectplanning nodig tussen de lidstaten. Momenteel worden projecten vanuit een nationaal perspectief ontwikkeld om de congesties in eigen land op te vangen. Het is belangrijk dat er bij de projectplanning meer internationaal/grensoverschrijdend wordt samengewerkt aangezien de nieuwe lijnen/inter-connecties economisch en technisch aanzienlijke invloed kunnen hebben op het gebruik van interconnectoren in een breder grensoverschrijdend gebied. Investerings in de ene lidstaat hebben namelijk gevolgen voor het netbeheer in omliggende lidstaten, afstemming en samenwerking is daarom van belang. Daar waar een grensoverschrijdende samenwerking voor de betrokken lidstaten een efficiëntere oplossing biedt, zou de rol van de EU bij het voorkomen van 'suboptimale' nationale oplossingen van toegevoegde waarde zijn.

Nederland is ook van mening dat het Groenboek de verantwoordelijkheden van de diverse partijen, te weten netbeheerders, bedrijven, de Europese Commissie en de nationale overheden scherper zou kunnen vaststellen. Met name over de taken en doelstellingen van netbeheerders wordt weinig vermeld. Het is dan ook van belang om duidelijke prikkels aan netbeheerders te creëren, zodat zij hun verantwoordelijkheid voor het realiseren van voldoende infrastructuur zullen nemen.

Een andere verbetering in het proces zou zijn om de plannings- en vergunningsprocedures soepeler te laten verlopen. Meer stroomlijning, zoals in Nederland bijvoorbeeld via de Rijkscoördinatierегeling, kan ervoor zorgen dat de infrastructuur tijdig gereed is en de voorzieningszekerheid wordt vergroot.

Vraag 2:

In welke omstandigheden kan een EU-interventie in lokale planningconflicten met betrekking tot energie-infrastructuur gerechtvaardigd zijn? Wat verwacht u in die situatie van de EU?

Met betrekking tot de realisatie van binnenlandse energie-infrastructuur dragen in beginsel beide – zowel overheid als markt – verantwoordelijkheid. Nederland is van mening dat het de rol van de overheid is om ervoor te zorgen dat de randvoorwaarden zo goed mogelijk zijn en tevens dat projecten van nationaal belang onder de regie van het rijk worden gerealiseerd en wel zo efficiënt mogelijk. In Nederland wordt hiervoor ‘de rijkscoördinatierегeling’ ingezet waardoor Nederland probeert tijdig en voldoende infrastructuur te realiseren. Besluiten op het gebied van ruimtelijke ordening worden daarmee door het Rijk genomen.

Voor andere benodigde besluiten bestaat de zogenaamde ‘doorzettingsmacht’ voor de projectminister (Wet op de ruimtelijke ordening) die overgenomen is in elektriciteits- en gaswetgeving. In die zin heeft de overheid dus een bevoegdheid als het gaat om ‘*local planning disputes*’. Dit komt tegemoet aan de problemen die de Europese Commissie in het Groenboek onder de aandacht van de lidstaten brengt. Nederland is van mening dat een grotere rol van Europese Commissie/EU op dit terrein niet nodig is. De Commissie/ EU zou bij bepaalde probleemgevallen wellicht een demonstrerende rol kunnen vervullen waarbij het Europese belang van bepaalde projecten door de Europese Commissie lokaal nader kan worden toegelicht.

Met betrekking tot de aanleg van inter-connecties tussen twee of meerdere lidstaten is Nederland van mening dat de Europese Commissie hier een bemiddelende rol kan spelen, bijvoorbeeld via een Europese coördinator. Dit zou kunnen gebeuren op nadrukkelijk verzoek van de lidstaten en onder de voorwaarde dat de lidstaten zelf niet in staat zijn om het relevante probleem op te lossen waardoor projecten van gemeenschappelijk/ Europees belang een aanzienlijke vertraging zouden kunnen oplopen. Op dit gebied is ook een betere ‘*best practice*’ uitwisseling tussen de EU-lidstaten aan te bevelen.

Vraag 3:

Is er behoefte aan een meer gericht en gestructureerd beleid inzake onderzoek en demonstratie op het gebied van Europese netwerken? Hoe moet dat beleid eruit zien?

Naast de voorgestelde prioriteitsprojecten die concreet over een regio of traject gaan, lijkt het Nederland zinvol om budget beschikbaar te stellen voor onderzoek naar en demonstraties van intelligente netwerken (*smart grids*) en de effecten op de netstabiliteit van het ondergronds

brengen van hoogspanningslijnen. Vrijwel alle investeringen die door de netwerkbeheerders worden gedaan, zullen de komende decennia te maken krijgen met de toevoeging van intelligentie. Reden daarvoor zijn enerzijds steeds sterker verbonden Europese elektriciteitsstromen, anderzijds het streven om hernieuwbare en decentrale energie op een goede manier in het netwerk in te passen.

Stimulering van samenwerking en coördinatie van projectplannen is, zoals dit ook staat opgenomen in het derde pakket energieliberalisering, een belangrijke succesfactor voor de ontwikkeling van Europese netwerken voor allereerst gas en elektriciteit, maar in de toekomst ook bijvoorbeeld voor CO₂. Focus op netwerken die naast de voorzieningszekerheid ook de duurzaamheid ondersteunen draagt het meest bij aan het behalen van de Europese doelstellingen. Deze verdienen daarom prioriteit.

Investeringen die niet door private partijen gerealiseerd kunnen worden, maar wel bijdragen aan de verbetering van de Europese energievoorziening kunnen middels TEN-E worden geïdentificeerd als noodzakelijk, om deze vervolgens in het publieke domein alsnog te realiseren.

Een gecoördineerde aanpak van onderzoek en demonstratieprojecten verdient de voorkeur boven een individuele benadering. TEN-E kan hier een bijdrage aan leveren, middels het aanwijzen van grensoverschrijdende projecten en de kennisuitwisseling die daarbij van belang is.

Vraag 4:

Wat is volgens u de belangrijkste taak voor de EU op het gebied van netwerkontwikkeling?

Met betrekking tot aanleg van energie-infrastructuur ziet Nederland de rol van de EU met name in het bewaken van het gemeenschappelijk belang, het stimuleren van samenwerking tussen de lidstaten en op het gebied van projectcoördinatie. Dit in het kader van het bereiken van doelstellingen zoals energieleveringszekerheid (waaronder energiebronnen- en route diversificatie) en duurzaamheid met inbegrip van de zorg voor leefomgeving nu en in de toekomst. TEN-E biedt een goed kader om de selectie van nieuwe infrastructuurprojecten zodanig te sturen dat deze doelstellingen kunnen worden bereikt.

Verder zou de EU de ontwikkeling van een meer internationaal georiënteerd reguleringskader kunnen stimuleren om een beter gelijk speelveld tussen de lidstaten tot stand te brengen.

Vraag 5:

Moet de EU een grotere rol spelen om infrastructuurprojecten in derde landen te faciliteren? Zo ja, op welke manier?

De EU wordt in alle scenario's meer afhankelijk van gasimporten vanuit derde landen. Het is vanuit dat perspectief van belang dat de EU al zijn opties openhoudt en daar waar mogelijk een faciliterende rol speelt in nieuwe infrastructuur tussen de EU- en derde landen. Diversificatie door aanvoer van verschillende energiebronnen uit meerdere regio's en landen draagt bij aan de voorzieningszekerheid en mogelijk ook de verduurzaming, het onderhouden van relaties met derde landen is daarbij van groot belang. Het is vanuit dat perspectief belangrijk dat de EU een faciliterende rol speelt in nieuwe infrastructuur tussen niet-EU en EU landen, zoals bijvoorbeeld middels een coördinator.

De EU kan tevens een belangrijke rol spelen door partnerschappen met derde landen aan te gaan, waarbij een gemeenschappelijke agenda wordt opgesteld waarin aandacht is voor Europese prioriteiten als energie efficiëntie en energiebesparing. Meer aandacht moet worden besteed aan de relatie met Rusland. Verder is de betrokkenheid van Noorwegen als elektriciteitsproducent met interconnecties naar de EU en als gasleverancier van belang voor de verduurzaming en voorzieningszekerheid van Europa.

Daarnaast is het van belang dat projecten, ook met derde landen, die reeds in de ontwikkelings- en realisatie fase zitten, nog steeds actief worden ondersteund op EU niveau, om een succesvolle afronding te kunnen realiseren.

Wellicht is het mogelijk om door krachtenbundeling van private partijen en bijvoorbeeld medewerking van financiële instellingen zoals EIB en EBRD bepaalde mechanismes te creëren waarmee garanties kunnen worden gegeven aan de producerende landen zodat deze investeren in de verhoging van hun productiecapaciteit en benodigde (transit)infrastructuur.

De EU kan verder een essentiële rol spelen op het gebied van energiediplomatie om relaties met alle relevante EU en derde landen op te bouwen, te onderhouden en te versterken. Dit kan aanzienlijk bijdragen aan het voorkomen van een energiecrisis zoals de crises waardoor de EU in 2006 of begin dit jaar werd getroffen.

C) TEN-E

Vraag 6:

Welke vorm van steun zou de EU, gelet op de beperkte beschikbare middelen, moeten verlenen aan ontwikkelaars van energienetwerken om een maximaal effect te bereiken? Is het TEN-E-instrument nog steeds geschikt? Hoe kan de EU het investeringsklimaat helpen verbeteren?

Wat betreft de huidige situatie waarin TEN-E begroting beperkt is, is Nederland van mening dat de EU op de financiering van haalbaarheidsstudies moet blijven focussen. De impact van subsidies is met name essentieel in de fase van de uitvoering van haalbaarheidsstudies die zonder financiële ondersteuning in de meeste gevallen geen doorgang zouden vinden. De impact van subsidies in de fase van projectuitvoering is veel kleiner. Ook zonder subsidie zal de uitvoering van een economisch haalbaar infrastructuurproject plaatsvinden.

De EU moet wel projecten selecteren waar solvente partners bij betrokken zijn die ook daadwerkelijk de intentie hebben om in het betreffende project te investeren. Voorkomen moet worden dat de subsidie zelf een motivatie is om een haalbaarheidsstudie te laten uitvoeren.

Vraag 7:

Hoe kan de EU binnen het bestaande budget en met het oog op de voorgestelde herziening van de TEN-E richtsnoeren de gerichtheid, de doelmatigheid en de impact van het TEN-E beleid verbeteren?

Nederland vindt dat er nog een verbetering mogelijk is op het gebied van TEN-E selectiecriteria die langs de doelstellingen van diversificatie van energiebronnen- en aanvoerroutes en het verduurzaming van de energiehuishouding moeten worden geformuleerd. Verder is het wenselijk dat TEN-E selectiecriteria duidelijker zijn omschreven dan nu het geval is, zodat de reden voor selectie van een bepaald project zichtbaarder is voor de markt.

Het is van belang dat de EU door TEN-E prioriteitstelling en bepaling van selectiecriteria een stimulerende en sturende rol blijft vervullen als het gaat om het bewaken van het gemeenschappelijke/ Europese belang op het gebied van energie-infrastructuur.

De rol van de EU is ook om de uitwisseling van *best-practices* en samenwerking tussen de lidstaten in het kader van het TEN-E programma te stimuleren.

Vraag 8:

Moet ook olie-infrastructuur worden opgenomen in het programma voor de TEN-E? Moeten de TEN-E worden uitgebreid met netwerken voor CO₂, biogas of andere energiebronnen?

Nederland is van mening dat TEN-E zich zou moeten richten op die infrastructuur die cruciaal is voor het bereiken van de doelstellingen van het energiebeleid. Om niet alleen de huidige doelstellingen mee te nemen, maar vooral ook in te kunnen spelen op gewijzigde doelstellingen, moet het kader van TEN-E deze flexibiliteit bieden. Als een dergelijk flexibel uitgangspunt als basis wordt gekozen, kunnen in de toekomst op een eenvoudiger wijze wijzigingen worden aangebracht in de lijst van projecten.

De netwerken voor elektriciteit en gas zijn van groot belang voor de energievoorziening. De elektriciteitsnetwerken faciliteren zowel de nog lange tijd noodzakelijke conventionele elektriciteitsproductie als de groeiende duurzame elektriciteitsproductie (bijvoorbeeld zonne- en windenergie). Daarnaast ziet Nederland gas als een brandstof die van groot belang is voor de transitie naar een duurzame energiehuishouding. Het is daarom goed dat in TEN-E hieraan blijvend voldoende aandacht wordt besteedt. Behalve gasinfrastructuur dient er ook aandacht te zijn voor LNG terminals en de toegang tot deze terminals.

Nederland is geen voorstander van het uitbreiden van TEN-E programma met olie infrastructuur. Het TEN-E budget is beperkt, Nederland beschouwt het daarom beter om te focussen op gas- en elektriciteitsinfrastructuur en nieuwe technologieën ten behoeve van de voorzieningszekerheid en met name de klimaatdoelstellingen. Nederland is het eens met de door de Europese Commissie genoemde prioriteiten zoals CO₂-afvang en -opslag (CCS) en biogas.

Vraag 9

Hebt u voorstellen voor of een mening over nieuwe prioritaire projecten die door de EU zouden moeten worden ondersteund?

Nederland is verheugd over de aandacht voor 'LNG' en 'Offshore wind op de Noordzee'. Nederland beschouwt 'Offshore wind op de Noordzee' als een belangrijke bijdrage aan zowel de verduurzaming van de Europese energiehuishouding en innovatie als de voorzieningszekerheid van de Europese energiehuishouding. De classificatie van dit project als prioriteit wordt daarom gewaardeerd.

Naast elektriciteit is ook voor gas de Noordwest Europese regio van groot belang voor Europa, met ondermeer het project NordStream, verbindingen met Noorwegen, het Continentaal plat, het VK en Nederland. Naast de door Europese Commissie genoemde zuidelijke gascorridor wil Nederland het belang van de noordelijke corridor onderstrepen. Ook de projecten die zich reeds

in de realisatiefase bevinden moeten van de Europese Commissie de aandacht krijgen die nodig is voor een succesvolle voltooiing van het project.

Zoals eerder genoemd, mag wat betreft Nederland er ook prioriteit worden gegeven aan CO₂ infrastructuur. Het mes snijdt hier namelijk aan twee kanten (klimaat en voorzieningszekerheid) en draagt daarmee maximaal bij aan de Europese energie doelstellingen.

Nederland hoort graag van de Europese Commissie wat de beoordelingscriteria zijn voor het selecteren van prioriteitsprojecten. Tevens vraagt Nederland zich af waarom er is gekozen voor een maximum aan zes prioriteitsprojecten.

Vraag 10:

Zouden de doelmatigheid en de zichtbaarheid van de TEN-E verbeteren door het programma voor de TEN-E om te vormen tot een operationeel instrument om de continuïteit van de energievoorziening en de solidariteit te verzekeren?

Nederland is van mening dat de verbetering van doelmatigheid van het huidige TEN-E instrument met oog op continuïteit van de energievoorziening en solidariteit wenselijk is. Er kan geen sprake zijn van solidariteit tussen de lidstaten of regio's als de noodzakelijke interconnecties en energie-infrastructuur niet voorhanden zijn. De publieke (niet-commerciële) projecten die als doel hebben om continuïteit van energievoorziening te waarborgen, kunnen een belangrijke rol spelen in de periode dat er een energiecrisis dreigt.

In dit opzicht bepleit Nederland dat:

- er een betere samenhang ontstaat tussen externe en interne beleidsinstrumenten op het gebied van energie waarbij gedacht moet worden aan de belangrijke rol die transitlanden op het gebied van energieleveringszekerheid innemen;
- de TEN-E richtsnoeren zodanig zijn geformuleerd dat ze meer prikkels voor de markt en overheden creëren om aandacht te besteden aan de publieke (niet-commerciële) projecten die de continuïteit van energievoorziening waarborgen. Daarbij zal een eventuele uitbreiding van de TEN-E begroting binnen de huidige Financiële Perspectieven moeten worden gerealiseerd;
- de TEN-E selectie- en beoordelingscriteria meer specifiek worden geformuleerd waarbij de richtsnoeren duidelijk aan de realisatie van de doelen van het energiebeleid bijdragen (verduurzaming van energievoorzieninghuishouding, diversificatie mbt energiebronnen en aanvoerroutes, betere werking van de interne markt)
- er gestreefd wordt naar een betere synergie met andere EU netwerken op het gebied van vervoer, telecommunicatie en milieu-infrastructuur;
- er een optimale afstemming met en benutting wordt bereikt van andere financiële instrumenten van de EU die als mogelijke bronnen van de financiering van de energie-

infrastructuur worden beschouwd. Hier gaat het met name om de structuur- en cohesiefondsen;

- er een betere coördinatie en koppeling van TEN-E financieringsbeleid met de EIB en de EBRD wordt gerealiseerd.

Een nieuw TEN-E instrument zou de boven genoemde elementen met elkaar kunnen verbinden om zo de doelmatigheid van dit instrument te verbeteren.

Vraag 11:

Welke andere maatregelen dan de in dit groenboek voorgestelde opties kunnen helpen om een duurzame energie-infrastructuur voor de EU te garanderen?

Nederland is van mening dat samenwerking tussen TSO's in de EU van groot belang is voor een goed afgestemd Europees elektriciteits- en gasnetwerk om daarmee marktintegratie en leveringszekerheid te waarborgen op de interne markt. Het derde EU pakket energieliberalisering biedt hiervoor goede maatregelen, met ondermeer de oprichting van ENTSO-E en ENTSO-G. Effectieve ontvlechting tussen netwerk- en productie-/leveringactiviteiten is daarbij noodzakelijk om belangenconflicten, ook binnen de Europese samenwerkingsverbanden, te voorkomen. Daarnaast kan in algemene zin de verbetering van de bestaande interconnectiecapaciteit worden beschouwd als een waardevol prioriteitsproject voor de EU. Dit zorgt namelijk voor meer marktintegratie en een grotere betrouwbaarheid van het Europese netwerk.

Het is daarnaast van belang dat voor netwerkbeheerders de juiste prikkels worden gecreëerd voor investeringen in innovatie van de netwerken. Het gaat hier allereerst om de prikkel om überhaupt te investeren, maar ook over de wijze waarop. Nederland is van mening dat ook prikkels kunnen worden ingebouwd die het gebruik van nieuwe technieken stimuleren die van belang zijn voor kennisontwikkeling op de langere termijn. Op die manier wordt door de netwerken bijgedragen aan de transitie naar een duurzame energievoorziening. Een juiste invulling van het reguleringskader zou dit mogelijk moeten kunnen maken.